

สรุปสาระสำคัญของหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สรุป ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๙๘๐ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เรื่อง รายงานผลการดำเนินการตามข้อเสนอแนะนโยบายและการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

๑. เรื่องเดิม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้เสนอข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน ไปให้คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา

๒. การดำเนินการของส่วนราชการ

คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบและมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักรับข้อเสนอแนะฯ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้แจ้งผลการพิจารณาของกระทรวงยุติธรรมต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี พิจารณาแล้วมีคำสั่งมอบให้กระทรวงยุติธรรมเร่งดำเนินการจัดการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำรายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ให้ครบถ้วนมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่งโดยเร็วเพื่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๓. ความเห็นต่อข้อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตและหลักสิทธิมนุษยชน ของกสม. ตามที่กระทรวงยุติธรรมพิจารณาและเสนอต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สรุปได้ดังนี้

กระทรวงยุติธรรม เห็นว่า โทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเนิ่นนาน การดำเนินการในเชิงนโยบาย และการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิตเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน กระทบต่อหน่วยงานหลายฝ่าย และกระทบต่อความรู้สึกของสาธารณชน ทั้งนี้ การดำเนินงานของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่ผ่านมา ยังไม่มีผลชัดเจนเพียงพอที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการคงไว้ซึ่งโทษประหารชีวิต เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างรอบคอบ สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน และมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด จึงเห็นควรดำเนินการใน ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการศึกษาวิจัย กระทรวงยุติธรรม ควรมีการดำเนินการรวบรวมการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนเป็นระบบ เพื่อทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตทั้งหมดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ รวมทั้งผลของโทษประหารชีวิตในแง่ของการป้องปรามยับยั้งการกระทำความผิดนั้นมียกน้อยเพียงใด

๒. ด้านการจัดทำประชามติ กระทรวงยุติธรรม ควรดำเนินการจัดทำประชามติ หลังจากที่มีการสร้างความรับรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชนอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต และผลการวิจัยตามข้อ ๑

๓. ด้านการเตรียมความพร้อมและพัฒนามาตรฐานการทดแทนกรณีมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตสืบเนื่องจากการดำเนินการตามข้อ ๑ และ ๒ กระทรวงยุติธรรม ควรมีการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการยกเลิกโทษประหารชีวิต เช่น

๓.๑ ทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันว่ามีฐานความผิดใดที่มีโทษประหารชีวิตเพียงอย่างเดียว และดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ทางเลือกเพิ่มเติมนอกเหนือจากโทษประหารชีวิต เช่น การจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น

๓.๒ พัฒนามาตรการทดแทนกรณีมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต เช่น เรือนจำ ต้องมีความมั่นคง ปลอดภัย เพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ มาตรการทางเลือกในการลงโทษ เช่น การควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ กลไกการบำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังระหว่างอยู่ในเรือนจำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคมได้ว่า ผู้พ้นโทษที่ผ่านกระบวนการดังกล่าวจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

๓.๓ สืบสวนทัศนคติและความรู้สึกของประชาชนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต และความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการกิจของกระทรวงยุติธรรม ในการสร้างสังคมแห่งความปลอดภัย

ทั้งนี้ เห็นว่ามีประเด็นที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะฯ ของ กสม. ในเรื่องการปฏิรูประบบเรือนจำ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และการทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันว่ามีฐานความผิดใดที่มีโทษประหารชีวิตเพียงอย่างเดียวและดำเนินการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ทางเลือกเพิ่มเติมนอกเหนือจากโทษประหารชีวิต เช่น การจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การทบทวนฐานความผิดควรพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิตบางฐานความผิดก่อน โดยเฉพาะฐานความผิดที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อชีวิตของผู้เสียหาย เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๒๐๑ มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๐ มาตรา ๒๒๒ มาตรา ๓๑๓ และมาตรา ๓๑๔ เป็นต้น